

الگوی پیشنهادی نوسازی (اجتماعی - کالبدی) بافت فرسوده از طریق مشارکت مردمی

سیاوش جمالی^{۱*}، معصومه بهرامی^۲

۱. کارشناس ارشد برنامه ریزی شهری و منطقه ای - برنامه ریزی شهری - دانشگاه علوم تحقیقات تهران. ایمیل: seavash@gmail.com
۲. کارشناس ارشد برنامه ریزی رفاه اجتماعی - دانشگاه تهران - کارشناس ارشد اجتماعی و تسهیگر توسعه محلی و طرح‌های اجتماع محور ایمیل: mis_bahrami1982@yahoo.com

چکیده

یکی از بزرگترین معضلات شهرسازی کشور در سالهای اخیر، بحث چگونگی مداخله در بافت های فرسوده بوده است، وسعت زیاد بافت های فرسوده و مشکلات ناشی از آن از طرفی و از طرف دیگر خطر بالای زلزله در شهری مثل تهران باعث شده است که اهتمام ویژه ی برای حل این مشکل گمارده شود و مشارکت شهروندان در حل این معضل به عنوان یکی از کلیدی ترین فاکتورها مطرح شده است، همچنین مشارکت شهروندان یکی از عوامل دستیابی به توسعه ی پایدار نیز می باشد. به این ترتیب خط مشی ها و الگوهای بسیاری برای نوسازی بافت فرسوده پیشنهاد شده است که در عمل صرفاً به نوسازی کالبدی بافت و مشارکت اندک و گاهاً صوری شهروندان منجر شده است. در این نوشته یک الگوی پیشنهادی برای مداخله در بافت فرسوده با مشارکت مردم به منظور نیل به نوسازی (کالبدی اجتماعی) ارائه شده است. همچنین یکی از مواردی که در توسعه ی پایدار مطرح شده است ممتد بودن و پایایی برنامه های اجرایی می باشد که در این الگو سعی شده معیارهایی برای دستیابی به این وجه از توسعه ی پایدار ارائه گردد.

واژه های کلیدی: نوسازی، بافت فرسوده، مشارکت، توسعه پایدار.

مقدمه :

فرآیند توسعه از مهمترین موضوعات مورد بحث سرزمین‌ها، به ویژه کشورهای در حال توسعه است. تحقق پیشرفت و توسعه ی کشورها مستلزم بهره‌گیری از استعداد و توان و حضور فعالانه مردم و مشارکت آنها در مراحل توسعه است. به طوری که توسعه و مشارکت را اموری در هم تنیده دانسته‌اند، و فرآیند توسعه را زمانی با ثبات و موفقیت همراه می‌دانند که با افزایش مشارکت مردم توأم باشد [1]. به طور کلی مشارکت یکی از مهمترین شرایط تحقق جامعه‌ی مدنی است. مفهوم جامعه‌ی مدنی، اگرچه در روند تحولات سیاسی و فکری، تطور بسیاری به خود دیده، ولی امروزه این مفهوم در علوم اجتماعی، معمولاً در مقابل دولت به حوزه‌ای از روابط اجتماعی اطلاق می‌شود که فارغ از دخالت قدرت سیاسی است و مجموعه‌ای از نهادها، موسسات، انجمن‌ها و تشکلهای خصوصی و مدنی (غیر خصوصی) را در بر می‌گیرد [2]. به نظر گیدنز دولت و جامعه‌ی مدنی باید در مشارکت با یکدیگر عمل کنند و هر یک کار دیگری را تسهیل کرده، ولی در عین حال به عنوان یک عامل کنترل نسبت به دیگری عمل کند. موضوع اجتماع محلی در جامعه‌ی مدنی یک شعار انتزاعی نیست بلکه یک سیاست جدید اساسی است. اجتماع محلی به مفهوم کوشش برای بازیافتن شکل‌های از دست رفته‌ی همبستگی محلی نیست، بلکه به وسایل عملی پیشبرد نوسازی اجتماعی و مادی محلات، شهرها و مناطق محلی بزرگ اشاره دارد [3].